

Quê Ngoại

Kha Lăng Đa

Hè nào Duyên cũng về quê thăm bà ngoại. Quê ngoại của Duyên ở Vĩnh Long, bên cạnh dòng Tiền Giang, cây lành, trái ngọt. Vườn nhà ngoại rộng gần hai mẫu đất, trồng cây ăn trái như cam, quýt, mận, vú sữa, ổi, xoài . .v.v..Nhà ngoại lợp ngói, vách ván, toạ lạc giữa vườn cây tươi mát. Sau nhà, những cây cau thẳng vọt lên khỏi mái ngói rêu phong. Phần đất dưới những cây cau, có murenọc trầu xanh thắm. Quanh vườn là hàng rào dâm bụt um tùm với những hoa đỏ điểm trắng khoe sắc quanh năm. Cổng vườn được làm thành bởi hai trụ xây bằng gạch với hai bụi bông giấy, cành lá đan lại thành hình vòng cung phía trên. Hoa giấy đỏ, trắng và tím luôn đua nở trên cổng vườn. Những cơn gió đùa, hoa giấy khô bay tannạn như đàn bướm. Đứng trước hình ảnh đẹp này, Duyên thường nghĩ đến hai câu thơ trong truyện Bích Câu Kỳ Ngộ:

Một vùng non nước đìu hiu,

Phát phơ gió trúc, dật diu mưa hoa.

Sau vườn cau là ao cá rộng khoảng một phần tư sào đất. Bên bờ ao, hai bụi trúc đứng nghiêng mình soi bóng dưới làn nước phẳng lặng như tờ. Những cây bình bát quanh ao mang những trái xanh mơn mơn. Trên mặt ao, những bông sen nhô lên khỏi cụm lá xanh, xòe rộng cánh để khoe nhụy vàng.

Trước nhà, ngày trước ông ngoại của Duyên có xây một hòn non bộ bên cạnh cái hồ tròn nuôi cá lia thia. Trong hồ, bông súng trắng nở lác đác trên những cụm bèo xanh, rễ tua tua ngâm trong làn nước biếc. Quanh hòn non bộ, nhiều loại hoa được trồng chen chúc nhau, hình như loại hoa nào cũng cố vượt lên cao để phô sắc thắm. Khóm trúc đào lả lơi trong gió chiều. Cội mai già, đơm đầy hoa vàng mỗi khi Tết đến. Cây lựu khoe hoa đỏ lúc Hè sang. Đám hoa cúc trắng, cúc vàng e thẹn nhìn vàng trắng Thu soi sáng vườn khuya. Những chậu lan điểm hoa tím trên cành mềm, ẻo lả khi ngọn Đông phong báo hiệu Xuân về. Hoa dạ lý thơm nức vườn trong đêm thanh vắng. Nét thơ mộng của cảnh vườn nhà ngoại đã in sâu trong ký ức của Duyên.

Từ đường cái vào nhà ngoại, Duyên phải đi bộ trên con đường mòn dài hơn ba trăm thước, dưới bóng mát của những cây soan và cây phượng vĩ. Năm nào Duyên về thăm bà ngoại, hoa soan và hoa phượng cũng nở rực rỡ trên cành. Từng cơn gió thổi, hoa rụng khắp lối đi. Lòng Duyên rạo rục, hân hoan, rảo bước dưới mưa hoa để mau gặp lại bà ngoại kính yêu. Năm nay cũng như những năm trước, về đến cổng vườn, Duyên gọi:

– *Bà ngoại ơi! Cậu Ba ơi! Con về nè.*

Bà ngoại của Duyên nghe tiếng gọi, vội vã chạy ra ôm chầm lấy Duyên trong niềm cảm xúc, vui mừng. Kế đến cậu Ba cũng chạy ra, nắm tay, xoa đầu Duyên, môi nở nụ cười:

– *Mèn đét ơi! Con Duyên nó mau lớn quá! Nay nó y như là thanh nữ vậy đó!*

Ngoại vừa hôn Duyên vừa nói:

- *Ngoại nhớ con quá! Hôm rày ngoại trông đứng, trông ngời. Đêm qua ngoại nằm chiêm bao thấy con về, đúng y như vậy. Thôi! Vô nhà mình đi con.*

Cậu Ba xách cái va ly đựng quần áo của Duyên và cái túi xách ni-lông đựng những món quà trong khi ngoại nắm tay Duyên dẫn vào nhà. Con chó mực nhận ra người thân yêu cũ chạy theo sau, vẫy đuôi, mừng rối rít. Vào đến nhà, Duyên vội lấy thịt heo quay trong giỏ ra để cúng ông ngoại. Duyên thấp nhang, đứng trước bàn thờ, lâm lâm khấn vái. Xong, Duyên mở nắp va ly lấy gói quà bọc giấy đỏ trao cho ngoại:

– *Thưa ngoại, con đan cho ngoại được chiếc áo len này để ngoại mặc khi trời lạnh. Để con mặc thử cho ngoại coi có vừa không.*

Duyên mặc áo vào cho ngoại. Chiếc áo len đen thật vừa vặn thân hình của ngoại. Ngoại cúi nhìn áo, cười tươi, khen ngợi:

- *Con đan giỏi quá, áo ngoại bận vừa y vậy đó!*

Duyên nhìn cậu Ba đang đứng chờ đợi:

- *Con có món này tặng cậu Ba, chắc cậu thích lắm.*

Mắt sáng rỡ, cậu Ba nhìn Duyên hỏi:

- *Cái gì mà đặc biệt dữ vậy con?*

– *Một thang rượu thuốc, con nhờ ba con đi bỏ cho cậu và ba lít rượu Gò Đen. Cậu ngâm trong ba ngày thì uống được .*

Cậu Ba thích chí nhận thang thuốc gói bằng giấy trắng có viết chữ Tàu và cái bình nhựa đựng rượu trắng, cười nói:

- *Cậu hoan hô con đã mua đúng món Tổ của Cậu.*

Duyên đặt hai hộp trà và hai hộp bánh lên bàn, nói:

- *Và đây là trà, bánh ngọt cho bà ngoại và cậu Ba.*

Ngoại nhìn Duyên trong ánh mắt dạt dào yêu thương:

- *Cám ơn con đã lo cho ngoại và cậu.*

Cậu Ba mở nắp bình rượu, dốc lên, uống thử một hớp rồi khè một cái:

- *Chà! Rượu ngon quá xá ngon!*

Ngoại cười lộ hàm răng đã mất đi nhiều cái:

- *Cậu Ba con thấy rượu như lân thấy pháo vậy đó.*

Duyên cũng nhìn cậu Ba, cười theo ngoại. Ngoại hỏi Duyên:

- *Sao ba má con không về với con?*

Duyên trả lời:

- *Thưa ngoại, ba má con bận dạy lớp Hè một tháng. Con về đây ôn lại bài vở trong một tháng con sẽ trở lên Sài Gòn để thi tú tài phần hai. Khi con thi xong, ba má con sẽ cùng về với con.*

- *Ngoại van vái Trời Phật cho con thi đậu, ngoại sẽ ăn chay ba tháng. Ngoại ao ước con sẽ thành cô giáo như má con, con đi dạy học, mặc áo dài đẹp cho ngoại ngắm, ngoại nhìn con. Ráng học và thi đậu nghe con!*

- *Con sẽ cố gắng làm vui lòng ngoại.*

Cậu Ba cũng tác động tinh thần Duyên:

- *Cậu hy vọng rất nhiều con sẽ thi đậu kỳ này vì cậu biết con rất siêng năng, cần mẫn. Con mà về làng này làm cô giáo thì cậu và ngoại vui lắm đó con. Thôi để cậu đi dọn cơm cho con ăn, trời đã xế rồi.*

Bà ngoại của Duyên tiếp:

- *Ồ! Phải đó con, nãy giờ nói lách ghép mà quên hỏi con đã ăn cơm chưa?*

- *Thưa ngoại, thưa cậu, con đã ăn bánh mì thịt lúc đợi xe qua Bắc Mỹ Thuận. Bây giờ con vẫn còn no.*

Nhớ đến món ăn mà Duyên thích, ngoại nói:

- *Vậy chiều nay ngoại sẽ đãi con ăn món cá rô kho tộ và canh chua cá lóc. Con đi tắm cho mát rồi vào buồng nằm nghỉ một lát cho khỏe. Ngoại và cậu ba con đi câu cá dưới ao ngay bây giờ.*

Nhớ kỷ niệm xưa ngoại thường dẫn Duyên ra câu ao câu cá, Duyên muốn đi theo ngoại và cậu:

- *Cho con đi theo câu cá với, con thích lắm.*

Bà ngoại của Duyên cười, nói:

- *Ngoại sợ con mệt, nếu con muốn đi thì đi với ngoại.*

Cậu Ba xách cái va ly của Duyên vào buồng rồi đi tìm con thằn lằn làm mồi nhắp cá lóc. Bà ngoại của Duyên thì ra cây xoài bắt ỏ kiến vàng, lấy trứng quét với cơm để câu cá rô. Buổi chiều hôm ấy, Duyên được thưởng thức lại hương vị món ăn của quê nhà thật ngon miệng hơn hẳn cao lương mỹ vị chốn thành đô. Ngoài vườn, nắng vàng thoi thóp những ngọn cây. Gió ngừng thổi. Cành lá yên lặng như tiễn vàng dương về phía trời Tây. Trăng mười bốn vừa lên, lấp ló sau khóm tre già ở góc vườn phía Đông. Đàn chim trú đêm trên cây vú sữa bên hè chưa ngừng tiếng kêu ríu rít.

Nói chuyện với bà ngoại và cậu Ba tới khuya Duyên mới vào buồng, đứng bên song cửa, nhìn cây lá ngoài vườn tắm gội ánh trăng mờ. Cái buồng này ngày trước bà ngoại dành riêng cho Duyên và Hồng, con của cậu Ba ngủ chung. Hồng lớn hơn Duyên bốn tuổi, học chung trường với Duyên. Những ngày đi học, Hồng chở Duyên trên chiếc xe đạp, đến trường. Hai cô gái xinh đẹp này có khuôn mặt trái xoan và mái tóc dài óng ả gần giống nhau nên nhiều người tưởng lầm họ là chị em ruột. Mẹ Ba lâm trọng bệnh, qua đời lúc Hồng vừa lên tám tuổi. Cậu Ba sống trong cảnh gà trống nuôi con đến khi Hồng khôn lớn. Hồng lập gia đình sớm sau khi thi đậu Tú Tài phần hai và theo chồng về ở Vĩnh Bình. Thỉnh thoảng những ngày giỗ ông ngoại, giỗ mẹ, Hồng mới về thăm

nhà. Hồng có chồng được một năm thì cha mẹ Duyên thuyền chuyển về dạy trường Trung Học Biên Hòa.

Duyên cũng chuyển trường theo cha mẹ. Ngày ra đi, ngoại tiễn đưa Duyên đến tận Bắc Mỹ Thuận. Ngoại cầm tay Duyên nói qua nước mắt:

- *Lên đó ráng học giỏi để làm cô giáo nghe con, có vui mấy con cũng nhớ về thăm ngoại. Con đi rồi ngoại buồn nhớ con lắm.*

Đò tách bến rồi mà ngoại vẫn còn đứng trông theo. Gió ban mai thổi lộng về mang hơi sương lạnh buốt. Duyên nghe lòng se thắt, nước mắt trào tuông làm nhạt nhòa cảnh vật và hình bóng ngoại. Lần đầu tiên trong đời, Duyên khóc cảnh chia ly.

Mùi hoa lài bên hiên theo gió thoảng vào khung cửa sổ gợi cho Duyên nhớ lại kỷ niệm ngày xưa ngoại thắp đèn dầu, ngâm hoa lài vào đó cho có hương thơm để chải tóc Duyên và Hồng trong những buổi sáng trước khi đến trường. Chợt tiếng nguyệt cầm vẳng đến, Duyên lắng nghe điệu đàn như nhớ thương ray rứt, như thồn thức, oán than. Trăng lên cao giữa trời khuya. Những đám mây trắng bồng bênh, trôi dạt lang thang. Cậu Ba vẫn còn thức để đánh đàn, chắc cậu đang nhớ vợ Ba. Cậu gọi tâm tư vào tiếng đàn buồn não ruột như con chim quốc khóc bạn giữa canh thâu. Duyên nằm trên cái giường trải chiếu bông y như ngày trước mà tưởng chừng có Hồng nằm bên cạnh. Tiếng đàn gợi cho Duyên nỗi nhớ thương vợ Ba và Hồng khôn xiết.

Trong những ngày sống bên ngoại và cậu Ba, Duyên nghe tâm hồn thư thái, ước mong được mãi mãi ở bên ngoại, xa lánh chốn thị thành náo nhiệt. Sau những giờ ôn luyện bài vở, Duyên thường đi câu cá rô hay đi hái trái cây chín với ngoại. Duyên giúp ngoại cho heo, gà vịt ăn và săn sóc những cây kiểng của ông ngoại để lại bên hòn non bộ trước nhà. Thấm thoát một tháng đã qua, Duyên từ giã ngoại và cậu Ba để lên Sài Gòn dự thi. Kỳ thi năm ấy, Duyên đậu hạng bình rồi cùng cha mẹ hân hoan về quê ngoại. Ngoại và cậu Ba làm thịt gà, vịt cúng ông bà rồi mời người quen thân ở láng giềng đến dự tiệc mừng Duyên thi đậu. Ai cũng ngợi khen Duyên khiến ngoại và cậu Ba tươi cười, hãnh diện. Cha mẹ Duyên thì mua cho Duyên một chiếc xe đạp mới để thưởng công đưa con gái chăm học. Với gương mặt rạng rỡ vì vui mừng, ngoại hỏi Duyên:

– *Rồi năm tới con học làm cô giáo được chưa?*

Duyên trả lời:

- *Thưa ngoại, sau hè con sẽ vào học trường Đại Học Sư Phạm để học làm cô giáo như má con.*

Ngoại ôm Duyên trong vòng tay gầy guộc:

- *Cháu cưng của ngoại giỏi quá!*

Hôm sau, ngoại lấy trái cây chín và nhang thơm, dẫn Duyên lên chùa lạy Phật. Bắt đầu từ khi ấy, ngoại ăn chay như lời khẩn vái. Sợ ngoại ăn chay không đủ chất bổ dưỡng trong tuổi già, chính tay Duyên nấu những món ăn chay được hướng dẫn trong cuốn sách Nữ Công Gia Chánh cho ngoại ăn ngon miệng.

Nắng Hạ đã dịu dần sự gay gắt. Tiếng ve inh ỏi trong vườn đã im bật. Những cành phượng vĩ đã rậm lá xanh. Mùa Hè ở quê ngoại đi qua thật nhanh khiến Duyên thoáng buồn khi nghĩ đến ngày trở lại chốn phồn hoa đô hội. Một buổi sáng trong hơi Thu chớm lạnh, ngoại và cậu Ba lại tiễn Duyên lên Sài Gòn để xin theo học trường Đại Học Sư Phạm. Mặc chiếc áo len của Duyên tặng, ngoại tiễn đưa Duyên đến cuối con đường mòn dẫn ra đường cái. Nước mắt ngoại chảy thành dòng trên đôi gò má nhăn nheo. Ngoại nắm tay Duyên dặn dò:

- *Con ráng bảo trọng thân mình nghe con. Khi nào được nghỉ lễ, con nhớ về thăm ngoại. Ngoại cầu nguyện Phật Trời cho con mạnh khỏe để học làm cô giáo và lúc ra trường được về làm việc ở đây để gần ngoại.*

Duyên lấy khăn tay ra lau nước mắt cho ngoại. Xe đồ đến rước Duyên ở ngay điểm hẹn đầu đường mòn.

Ngoại ôm, hôn Duyên trước khi Duyên lên xe. Xe chuyển bánh, Duyên vẫy tay với ngoại qua cửa kính. Ngoại vẫn đứng nhìn theo cho đến khi xe khuất bóng ở khúc quẹo xa xa. Duyên thấy khung trời quê ngoại như mịt mù bởi cơn mưa vừa đổ xuống.

Duyên không ngờ lần chia tay ấy là lần vĩnh biệt. Được tin cấp báo của cậu Ba: ngoại đau nặng, Duyên cùng cha mẹ xin nghỉ phép để về quê. Được săn sóc ngoại mấy ngày cuối cùng, được nhìn mặt ngoại trước lúc lâm chung, lòng Duyên tuy đau xót nhưng không ân hận. Ngoại được mai táng bên cạnh mồ của ông ngoại trong đất vườn nhà. Đám tang của ngoại hôm ấy diễn ra dưới khung trời âm đạm, lất phất mưa Thu, làm não lòng người trước cảnh tử biệt sinh ly. Duyên khóc sụt sùi khi quan tài đã liệm kín thân xác ngoại được chôn xuống lòng đất lạnh. Duyên đã mất nguồn thương yêu bao la như biển cả của ngoại, một sự mất mát to lớn trong cuộc đời Duyên.

Sau khi tốt nghiệp, Duyên xin về dạy học ở Vĩnh Long. Mơ ước đã thành, nhớ đến bà ngoại, lòng Duyên dạt dào cảm xúc. Thu năm ấy, Duyên xếp hành trang trở về quê ngoại. Con đường mòn năm xưa rợp bóng cây soan và phượng vĩ như dài thêm hun hút trong nắng hanh vàng. Hoa soan rơi rụng khắp lối đi. Con đường này đã in gót chân ngoại trong lần đưa tiễn cuối cùng. Đến cổng vườn, Duyên muốn cất tiếng gọi cậu Ba nhưng cổ họng lại nghẹn ngào vì cái câu mà Duyên sắp gọi mất đi hai tiếng *ngoại ơi!* Cổ ngăn nước mắt, Duyên gọi cậu Ba ra mở cổng. Cậu Ba vui mừng lẫn ngạc nhiên, xách hành lý của Duyên vào nhà. Duyên bật khóc khi đốt nhang, vọng bái trước bàn thờ ngoại. Cậu Ba an ủi Duyên:

- *Thôi con đừng khóc nữa, ngoại sống như vậy đã thọ lắm rồi con à.*

Duyên lau nước mắt ra nhà sau nói chuyện với cậu Ba. Cậu vui mừng khi biết Duyên về ở với cậu để đi dạy học. Căn nhà vắng lặng nay có Duyên về nên ấm áp hơn xưa. Duyên hái mấy đóa hoa cúc trắng, đi thăm mộ ngoại. Nhìn di ảnh của ngoại trên mồ, Duyên ứa lệ, nói:

- *Ngoại ơi! Con đã thành cô giáo đúng theo sự mong ước của ngoại sao ngoại lại bỏ con mà đi, không ngắm con mặc áo dài đẹp đi dạy học.*

Duyên ngồi bên mồ ngoại ôn lại những kỷ niệm ngày xưa. Nhìn những bông hoa lài trên phần mộ, Duyên nhớ ngày còn bé, ngoại chảy tóc cho Duyên và Hồng với dầu dừa mùi bông lài do ngoại chế biến. Biết Duyên thích ăn ổi chín cây, ngoại cầm cây trúc có cái lồng trên ngọn, đi thọc ổi cho Duyên. Từ cây xoài, cây cam, cây mận đến giàn khổ qua, mồng tơi, đậu đũa cũng phẳng phất bóng hình của ngoại. Duyên thần thờ đi đến bờ ao. Khóm trúc vẫn đứng thẳm lặng trong nắng xế. Nhịp cầu ao, nơi mà ngoại thường ngồi câu cá rô vẫn soi bóng dưới làn nước mơ màng.

Buổi cơm chiều hôm ấy, nhìn món cá rô kho tộ và canh chua cá lóc do cậu Ba nấu, Duyên không cầm được nước mắt. Đêm về, bầu trời đen giăng đầy sao lấp lánh. Duyên đứng bên song cửa nhìn đom đóm bên hàng rào dâm bụt mà lòng tràn ngập nỗi nhớ thương ngoại. Tiếng

nguyệt cầm của cậu Ba lại trở lên âm điệu oán than. Tiếng đàn đêm nay nghe bi thương, não nùng hơn trước. Chắc cõi lòng của cậu Ba đang chất chứa nỗi u sầu, tiếc thương mẹ, tiếc thương vợ và nhớ thương đứa con gái duy nhứt đã lấy chồng xa xứ. Đêm đã vào khuya, tiếng đàn đã im bật mà dư âm như còn vương đọng trong khoảng vắng canh thâu. Nhạc côn trùng rả rích ngoài hiên. Duyên nghe như có tiếng nhận gọi đàn lẻ loi giữa trời khuya.

Vào một buổi sáng, cậu Ba nhận được thư của Hồng báo tin nàng sẽ dẫn đưa con gái vừa tròn năm tuổi về ở với cậu vì chồng của Hồng đã đi thụ huấn khóa 21 Sinh Viên Sĩ Quan Hiện Dịch ở Trường Võ Bị Đà Lạt. Cậu Ba và Duyên rất vui mừng vì sắp đón tiếp người thân từ phương xa trở về. Duyên nghe lòng rộn rã khi nghĩ đến lúc được cùng Hồng sống lại chuỗi ngày đậm đà tình thân ái. Duyên sẽ chờ đưa con gái của Hồng đến trường khi nàng đi dạy học. Cậu Ba đỡ bớt sự trống lạnh của tâm hồn vì có Hồng sớm hôm săn sóc cậu.

Bỗng hôm sau, cha mẹ của Duyên mượn một chiếc xe chở đồ đạc về quê. Cậu Ba và Duyên nửa hân hoan nửa ngạc nhiên hỏi ra mới biết cha mẹ Duyên được đổi về phục vụ tại Vĩnh Long, Duyên nắm tay mẹ, dẫn vào nhà:

- *Sao ba má không báo cho cậu Ba và con biết trước để đi đón?*

- *Ba má muốn dành cho cậu Ba và con một sự ngạc nhiên.*

Trong giây phút này, Duyên chạnh nhớ đến những mùa Hè năm xưa, ngoại đón Duyên trở về quê thăm ngoại. Duyên nghe lòng bồi ngùi khi gia đình được đoàn tụ nhưng thiếu bóng dáng bà ngoại và mẹ Ba. Sự xót xa trong lòng Duyên khó mà nguôi được.

Duyên thờ dài, suy tư. Tạo hóa xoay vần cho đời người nằm trong định luật *bỉ cực thái lai*, hết khi buồn thắm lại đến lúc vui tươi như dòng Tiền Giang chảy ngang quê ngoại, sau cơn sóng gió, mặt sông phẳng lặng cho hàng dừa xanh soi bóng nước ở ven bờ . /.

Kha Lăng Đa